

O CARTE CE ÎȘI MERITĂ CITITORUL: „Mediul de realizare a procesului educațional în contextul implementării curriculumului”

A BOOK THAT DESERVES ITS READER: „Environment of realization the educational process in the context of developed curriculum”

CZU: 373.091

Ce ne poate convinge să citim o carte? Titlul, coperta, numele autorilor ei? Considerăm că toate au o anumită influență asupra cititorului. Dar motivul cel mai incitant – care îndeamnă la parcurgerea unui text – este totuși subiectul despre care se vorbește. Tema, problema abordată trebuie să intre în sfera preocupărilor majore ale unui număr mare de cititori/pedagogi, ea să fie una destul de importantă, care prezintă aspecte mai puțin clare și discutabile. Cartea despre care vorbim întrunește aceste condiții. Ea face să se distingă, să se vadă mai limpede chestiuni, fenomene cărora de obicei nu le mai acordăm atenția necesară. Așadar, cartea care știe să facă aceste lucruri, să orienteze în mod clar și precis atenția într-o direcție cu sens, să ne încordeze spiritul frumos, merită să fie citită.

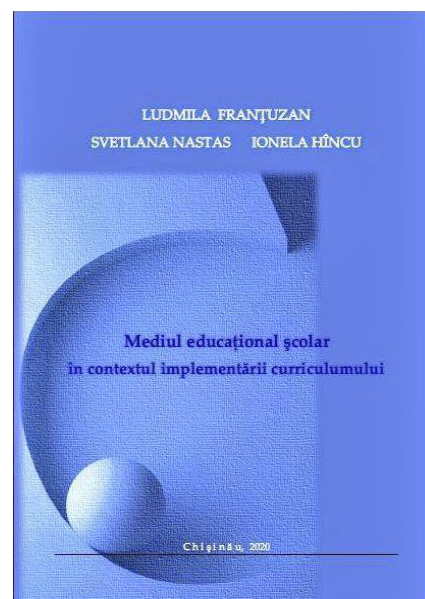
Autorii cărții vizate – *dr., conf. cerc.* Ludmila Franțuzan, *dr.* Svetlana Nastas, *dr.* Ionela Hîncu – elaborează un demers analitic, interogativ, cu privire la *mediul de realizare* a procesului educațional de care depinde atât calitatea, cât și eficiența acestuia. Nu este vorba de un concept ori subiect nou, dar este unul în continuă evoluție și anume, reorientarea, reevaluarea lui din anumite perspective, fundamentale, de esență, ale sistemului de educație, îi conferă actualitate și importanță, avându-se în vedere, mai ales, schimbările și reorientările actuale, spre mai multă siguranță, stabilitate, relevanță, pragmatism.

Prima parte, *Mediul școlar – abordări generale*, acordă o atenție deosebită anume conceptului de

mediu educațional, dar și *condițiilor de învățare eficiente*, în raport cu mediul de învățare. Autorii scot în evidență multiple sensuri și rosturi ale conceptului analizat, aduc argumente și numeroase definiții pentru claritatea faptului cercetat, limpezirea și transparența ideilor identificate, examinate. Ideile unor personalități, precum I.C. Cătălina, S. Cristea, M. Ștefan, E. Păun et al. subliniază evident în ce mod acționează mediul asupra persoanei, în complexitatea lui fizică, socială și culturală.

În opinia autorilor studiului, „*Mediul educațional școlar înglobează totalitatea factorilor, condițiilor care determină realizarea procesului educațional și influențează formarea/dezvoltarea personalității elevului*”.

Pentru că învățarea este o activitate ce se realizează în cadrul mediului școlar, acesta trebuie să fie *instructiv, dezvoltativ, educativ, informativ, ecologic, estetic, dialogat, uman, stimulat*. Ceea ce încurajează în mod special procesul de învățare sunt relațiile sigure și pline de încredere, exercițiile de modelare a stărilor de anxietate, de dezvoltare a gândirii profunde, a emoțiilor pozitive etc.

Condițiile care influențează mediul de învățare sunt interne și externe, de aceea, constată autorii, este foarte important să li se acorde atenție cuvenită ambelor tipuri de condiții.

Analiza metodologică a condițiilor de realizare eficientă a procesului educațional, afirmă E. Joiță, citată de autorii studiului, presupune luarea în considerare a caracteristicilor desfășurării acestuia la nivel de proiectare, de realizare și de evaluare, pentru că toți factorii influențează, stabilesc și decid progresul învățării.

Condițiile învățării mai pot fi grupate în condiții pedagogice și psihologice, drept care, pentru a asigura o bună desfășurare a învățării, se vor lua în calcul și alte condiții-strategice ce contribuie la crearea unui mediu educațional eficient. Putem vorbi despre *starea de bine*, *sentimentul de apartenență*, autonomie, măiestrie etc.

Prin urmare, împletirea, asocierea acestor două tipuri de condiții pedagogice și psihologice în organizarea și realizarea procesului educațional, constată autorii studiului, este decisivă pentru realizarea și obținerea unui tot organic.

A doua parte, *Dimensiuni ale mediului educațional*, se axează, în special, pe asigurarea mediului de realizare a procesului educațional, din perspectiva managementului clasei, a climatului relațional și prin prisma creării mediului fizic.

Managementul clasei de elevi presupune sau este determinat de modul în care se realizează de către manager planificarea, organizarea, comunicarea cu elevii, conducerea, motivarea, consilierea, evaluarea. Caracteristicile unei clase de elevi sunt variate și managementul clasei cuprinde anumite componente esențiale: managementul conținutului, cel al problemelor disciplinare și cel al relațiilor interpersonale. Autorii se raliază profundeii idei stabilite de către C. Cocoș, cum că profesorul competent identifică și construiește cea mai potrivită strategie de trezire și înnobilare a elevilor, acordându-i-se o atenție specială fiecărui elev în parte, ca individualitate unică și personalitate în formare.

Analizei conceptului de *climat relațional* i se acordă o atenție relevantă, aparte, pe bună dreptate. În complexitatea conceptului respectiv (*stare de spirit*, *etos școlar* etc.) se regăsesc *factori socio-culturali*, *relațiile interumane*, *în cadrul instituției școlare* (*profesor-elev*; *elev-elev*; *profe-*

sor-părinte; *profesor-echipă managerială*; *elev/părinte-echipă managerială*), *calitatea comunicării*, *caracteristicile stilului managerial* etc. Dimensiunile specifice climatului organizației școlare sunt cea funcțională, structurală, psihologică (cognitivă, socio-afectivă, motivațională) și prospectivă. Autorii delimitează și un șir de tipologii ale climatului educațional (autocritic exploatare, democratic constructiv, democratic participativ, deschis sau închis).

Foarte relevanți, din punct de vedere pedagogic, sunt factorii generatori ai climatului și caracteristicile lor (factorii socio-afectivi, motivațional-atitudinali, cognitiv-axiologici, instrumental-executivi, proiectivi și anticipativi).

Încă o preocupare deosebit de valoroasă a autorilor o reprezintă *relațiile interpersonale în clasa de elevi*, *relațiile educaționale profesor-elev*, dar și *relațiile competitive* și cele *de cooperare în clasa de elevi*, prezentată fiind și o sinteză a caracteristicilor clasei competitive și a celei cooperante (după G. Albu).

Climatul școlar, așadar, trebuie considerat drept unul dintre aspectele esențiale ale unei școli, ca un *mediu susținător*, care generează reglarea emoțională, oferă siguranță, încurajează și susține încrederea reciprocă.

Nu mai puțin remarcantă ni s-a arătat informația și analiza cu privire la asigurarea mediului de realizare a procesului educațional, prin crearea mediului fizic. Serioase sunt cercetările cu privire la structurarea spațiului fizic și posibilul model de dezvoltare a mediului educațional din perspectiva acestuia, terapia prin culori (care vizează procesele psihice) și semnificația lor. Tot aici sunt valorificate și ideile cu privire la impactul resurselor digitale în spațiile de învățare și perspectiva asupra celor cinci „zone de învățare”: *Prezentarea*, *Investigarea*, *Creația*, *Dezvoltarea*.

Partea a treia, *Mediul școlar: realități și perspective*, face o analiză logică a celor mai importante documente de referință în raport cu problemele abordate: *Moldova 2030*, care indică direcția de dezvoltare a țării și societății de perspectivă, *Standardele de competență profesională*, *Standardele minime de dotare a școlilor primare, gimnaziilor și liceelor cu mijloace TIC*, *Standardele de dotare minimă a cabinetelor la disciplinele școlare în instituțiile de învățământ general*, impor-

tanța cărora constă în consolidarea calității educației, prin susținerea reformelor de eficientizare, implementate în învățământul general, dar și în sporirea valorică a dezvoltării competențelor.

Un merit aparte al autorilor rezidă anume în *analiza influenței mediului școlar privind eficiența procesului de învățare, prin aplicarea chestionarelor referitoare la mediul de învățare în învățământul general*, adresat atât elevilor, cât și cadrelor didactice. Drept urmare a examinării și generalizării datelor experimentale, s-a ajuns la varii *concluzii*: în instituțiile școlare sănătatea elevilor constituie un punct vulnerabil; spațiile nu sunt valorificate din perspectiva unei școli prietenoase copilului; regulile în clasă, în general, le stabilește în cea mai mare parte profesorul împreună cu elevii, există totuși instituții în care se impune autoritatea cadrului didactic ori a conducerii instituției, în acest context atestându-se un management autoritar; instituțiile sunt parțial asigurate cu utilaj TIC și echipamente pentru realizarea experimentului de laborator; asigurarea redusă a școlilor cu laboratoare, bine echipate, conduce la un grad înalt de teoretizare, punându-se mai puțin accent pe relevanța și aplicabilitatea conținuturilor curriculare etc.

Și nu în ultimul rând, dorim să apreciem instrumentul utilizat de către autori pentru obținerea unor informații detaliate (*Focus-grupul*, cu implicarea cadrelor didactice, IȘE) cu privire la problema *Mediului educațional școlar eficient*, din perspectiva celor trei aspecte: managementul clasei de elevi, climatul educațional, spațiul fizic. Ca urmare a discuțiilor, ideile prezentate de către cadrele didactice au fost sintetizate într-un tabel pentru o mai bună înțelegere și vizibilitate (a se vedea pp. 83-84).

Rezumând ideile expuse pe parcursul întregii lucrări și subliniind importanța tezei fundamentale cu privire la faptul că mediul școlar contribuie la bunăstarea socială, emoțională și cognitivă a elevilor, autorii au elaborat *Repere*

metodologice de eficientizare a mediului educațional din învățământul general, proiectate pe cele trei dimensiuni: *asigurarea managementului eficient al clasei de elevi, asigurarea climatului relațional stimulativ și confortabil, asigurarea spațiului fizic eficient al învățării*.

Valoarea lucrării *Mediul de realizare a procesului educațional în contextul implementării curriculumului* (autori L. Franțuzan, Sv. Nastas, I. Hîncu) este una incontestabilă. Dovezile sunt elocvente: conceptele, ideile, documentele, informațiile examinate aici constituie substanța, fondul necesar pentru elaborarea acestui studiu științific și reprezintă valori pedagogice de actualitate, cu rezonanță teoretică și practică. Analiza logică și detaliată a subiectului, concluziile convingătoare, precizia limbajului științific utilizat, asigură textului substanță, credibilitate și importanță.

Autorii răspund la întrebarea *cum putem deveni creatori de condiții* pentru o învățare eficientă și, în acest context, apreciem acest studiu ca meritos pentru științele educației. Autorii fac aprecieri bine documentate cu privire la tema pusă în discuție, utilizând o bogată bibliografie de specialitate. Textul este realizat în stil elegant, cu un vocabular adecvat, pertinent.

Iar reevaluarea problematicii respective dintr-o perspectivă actualizată ne îndeamnă să considerăm această carte bine făcută, însemnată, convingătoare și laudabilă, deoarece ne lasă un îndemn bun: trebuie doar să facem acele lucruri simple de fiecare zi, care entuziasmează elevii și le crește încrederea în viața școlară. Ea mai demonstrează că noi, profesorii, rămânem mereu pasionați de ceea ce facem. Pentru că pentru viață și învățare e nevoie – întâi de orice – de a dăruia dragoste prin muncă și a-i aduce pe discipoli în fața crezului tău și a dragostei tale pentru ceea ce faci.

Veronica BÂLICI,
doctor, conferențiar cercetător,
Institutul de Științe ale Educației